

Şehrin

Yeniğün GAZETESİ'NİN
ÜCRETSİZ KÜLTÜR-SANAT İLAVESİDİR

Maafızası

ÇİLT: 2 • SAYI: 23

HAZIRLAYANLAR: SADIK GÖKCE - ANUŞ GÖKCE

6 KASIM 2020 CUMA

**KONYA
BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ**

KONYA BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN
KATKILARIYLA

**ÖZGÜRLÜĞÜN TİMSALİ
ALTIN YELE**

BAYRAM BİZİM NEYİMİZE

Yediden yetmişe herkes tatlı heyecanlar, telâşlar yaşardı. Ve ekseriyet törenlere katılmak isterdi. Çünkü o halkın bayramıydı.

Düşmandan ülkenin kurtarılışı üzerinden, çok uzun yıllar geçmemişti.

O buhranlı, zorlu senelerin izleri; gaziler, verilen şehitlerin, kayıpların yıkımın hüznü, hâlâ yaşıyordu.

Aradan asırlar geçecek olsa bile birlik ve beraberliğin, sürekliliğin, bir güzellik halkasının yaşaması gerektiğinin, öneminin bilincindeydi millet. Tarihine, mirasına sahip çıkıyordu.

Bayramlar, geleceğe de umutla, başarıyla yürümenin bir sembolüydü.

Resmigeçitler, taklar, meydanlardaki davul zurna eşliğindeki kutlamalar, güne yayılan coşku, fener alayları eklentili, katlamalı sevinçler hissettirirdi.

Askerlerimizin heybetli adımları, güven, inanç duyururdu. Kozmik odaları filan bilmezdik. Korkusuz, davudî çıkardı üst rütbelilerin, tepedekilerin sesi. Dilleri, ayakları dolaşmazdı. Net, ne dediği anlaşılır kişilerdi. Yürekten severdik en çok.

Türklüğümüz, inancımız içimizi titretirdi. "İrkçılık, kafatasçılık" gibi suçlamalar aklımıza gelmezdi. Gelenlere de şüpheyle bakılırdı.

Çocuklarımız, gençlerimiz seyreden herkese ümit, sürur verirdi. Onların geleceği hakkında derin kuşkular, yeis beslemezdik. Bunalmazdık. Yardımlaşma, tesanüt, mânâ vardı.

Hava soğuk dahi olsa, öğrenciler törene iştirak ederdi.

Bir bayram günü, mazeretim sebebiyle gidemediğimde, çok üzüldüğümü, hayatımdaki mühim bir olayı kaçırdığımı, istemesem de dışarda kaldığımı düşünmüştüm. Bir eksiklik, tatsızlık vardı.

Çocukluktan kalan, tuvaletin üstüne hırka giydiğim bir resmim de mevcut.

Bu vatani kurtaran şehitlere, kahramanlara,

HÜZEYME
YEŞİM
KOÇAK

bir nebze de olsa, en azından bir saygı, anma borcumuz olduğunu, ufakken de bilirdik. O kadarık bir zahmete(!) katlanılırdı.

Atalarımız nice olumsuzluklara, dertlere, güçlüklerle tahammül ederek, cansiperane, memleketi bu noktaya kadar getirmişti.

Hürriyetimizin, şerefli mevcudiyetimizin, bir açıdan hayatımızın sebebiydiler.

Memleket kolay inşâ edilmemiş; yeni bir vatanın temeli atılmıştı. İstiklâl ve bir anlamda istikbalimizi kazanmıştık.

Bunun gururu, el ele gönül gönüle yaşanmalıydı. Bayrağımız sonsuz dek dalgalanmalıydı. Kutlu ülkülerin ateşi, hiç sönmemeli yaşanmalıydı. Ne büyük, ne küçük, hiç kimse; bu zaferi, bu gerçeği küçültemezdi. Çünkü "devlet-i ebed müddet" ti.

Onur hissi, ortak değerler, müşterek duygular; bir istikrarı, nizamı, varoluş dengesini ve neşesini sağlıyordu. Tarihî hatırlatıyor; bir çizgi, bir duruş, aidiyet, duygu yoğunluklu bu programlarla da pekiştiriliyordu.

Bu tartışması yapılacak, didiklenecek, sağa sola çekiştirilip, rezil rüsva edilecek bir konu değildi. Eni sonu, bekâ meselesine kadar giderdi.

Sadece millî bayramlar değil, dinî bayramlarımızın da yeterince hükmü, görüntülüğü, ruhlardaki neşesi yoktu.

Şimdi hiçbir kutsala saygısız olmayan nesiller geliyordu; millî-dinî değerler sorgulanır, güdük, içeriksiz hâle getiriliyordu.

Boş, iş görmez, iri sözlerle kaplıydı ortalık.

Sanki kutlanacak hiçbir bayramımız kalmamıştı.

• BAYRAM BİZİM
NEYİMİZE

• HÜZEYME YEŞİM KOÇAK

• KONYA'DA CUMHURİYET
BAYRAMI KUTLAMALARI

• ANUŞ GÖKCE

• KONYA BASININDA

İÇİNDEKİLER

ŞAİR NABİ'DEN

ESİNTİLER

MUSTAFA ÖZCAN

• ALTIN YELE

FATMA TUTAK

• SOMUNCU BABA
ŞEYH HAMİDÜDDİN- İ
AKSARAYI

ŞABAN KUMCU

• VEFATININ 62. YILINDA

YAHYA KEMAL BEYATLI

SADIK GÖKCE

KONYA'DA CUMHURİYET BAYRAMI KUTLAMALARI

Son yıllarda milli bayramlarımıza gereken ehemmiyet gösterilmemeye başladı. Bu da yetmezmiş gibi Cumhuriyeti kuran kadroları tarihten silmeye çalışmak gibi bir gafletin içine düştü.

Benim çocukluğum dokuz senesi Torosların eteğinde bir köyde geçti. Öğretmenlerimizin organizasyonlarıyla bizler yürüyüşler yapıp, şiirler okurduk. Halk da bayram kutlamalarında okula gelirdi. Okul korumuz memleket ve kahramanlık türküleri söylerdi. Bizden büyük sınıflar, ortaokul öğrencileri jimnastik hareketleri yapardı. Konya'ya taşındığımız zaman Şehir Meydanında, statta kutlamalar yapılır, askeri geçit törenleri düzenlenirdi. Yani Milli Bayramlarımız devlet töreniyle kutlanırdı.

Ben de merak ettim, Cumhuriyetin ilk yıllarında ve 50'li yıllarda kutlamalar nasıl yapılırdı diye. İmkânım ve zamanım nispetinde o dönemin gazetelerine müracaat ederek bir değerlendirme yapmaya çalıştım.

1925 yılı Konya basınında Cumhuriyet bayramı kutlamalarına dair haberler yer almıştır. Babalık Gazetesi 6 Teşrin Sani 1925'te Cumhuriyet Bayramı kutlamalarını "Mülhakatta Cumhuriyet Bayramı" başlığı altında vermiştir. Maalesef yazı çok silik olduğu için okumak çok zor. Okuyabildiğim kadarıyla sizlere aktarmaya çalışacağım.

"Belediyenin... ?-29 Teşrin-i Evvel'de bütün dükkânlar bayraklarla donatılmış ve Belediye Meydanı ve Hükümet Meydanı civarı tamamen tezyin ve tenvir edilmiştir.

Sabahleyin saat 10.00'da Erkek ve Kız Mektepleri talebeleriyle, jandarma efradı ve yüzlerce halk hükümet meydanına toplanmışlar ve musika-yı selam edilmiştir. "Türkü ve Türkiye'yi keyfi için satmak isteyen bir hanedanın hayat-ı hususiyelerine teşrihan" Erkek mektebi namına okunan nutku takiben Kaymakam bey aynı mevzu üzerine tevsi ve daha vazih bir beyanatta bulunmuş ve herkes alkışlamıştır. Bilahere erkek ve kız mektepleri talebeleri tarafından okunan manzumeler ve marşlardan sonra makamat ziyaret edilmiştir.

Geceleyin Erkek ve Kız Mekteplerinin ter-

ANUŞ GÖKCE

tip ettiği fener alayı halkımızın da iştirakiyle mahallatı dolaşarak Belediye meydanında güzel manzumeler kıraat ederek izhar-ı tebedereti etmişlerdir. Hakikaten pek müstesna olan iş bu nümayişi tertip eden zevata teşekkür ederiz." (Konya Bölge Yazmalar Kütüphanesi, Gazeteler, Babalık, 1925.jpg 40)

27 Ekim 1950 yılında Öğüt Gazetesinde 29 Ekimde tüm iş yerlerinin kapanması mecburiyeti olduğu için gündelikçe çalışan işçilerin yevmiyelerinin ödenmesine dair tebliğ yer alıyor. Tebliğ şöyle:

İşçilerin Cumhuriyet Bayramı yevmiyeleri hakkında tebliğ:

Ankara, 24 (THA)- Çalışma Bakanlığının dan tebliğ edilmiştir:

2739 Sayılı Ulusal Bayramlar ve Genel Tatiller Kanunu mucibince Cumhuriyet Bayramında bilumum iş yerleri kapanma mecburiyeti bulunan 29 Ekim gününde gündelikçe çalışan işçilerin tam olarak, bu gündeliklerin saat hesabıyla veya parça başına veyahut yaptığı iş miktarına göre ücret olarak çalışan işçilerin 29 Ekim'den önceki iş haftasında kazanmış oldukları ücretin tutarının 6 iş gününe taksimi suretiyle elde edilecek vasati miktar nispetinde bayram günü ücretlerinin hiç bir iş karşılığı olmaksızın tatilden önce ödeneceği, keza buldukları işin mahiyeti dolayısıyla 29 Ekim'de çalışan işçilere o güne ait ücretlerinin iki misli olarak ödeneceği 3008 sayılı İş Kanununun 46. maddesi hükmü icabıdır.

Bundan evvelki senelerde bu madde hükmünün gereği gibi tatbik olunmadığı, birçok işçilerin ve sendikaların şikâyetlerinden anlaşılmış olduğundan bu yıl, bu gibi şikâyetlere ve fuzulî muamelelere mahal verilmemesi için keyfiyet bütün işverenlere ve işçilere tebliğ olunur."

Demek ki "işçilerin 29 Ekimde yevmiyeleriyle" ilgili kanun ilk defa 1935 yılında yürürlüğe girmiş ve uygulanmaya başlamıştır.

Ülke İkinci Dünya Savaşının eşliğinde tüm dünyayı kasıp kavuran bir iktisadi buhrana girmişti. Eğer verilemeyip aksamalar olduysa, geçmiş suçlamak yerine ülkenin içinde bulunduğu iktisadi duruma bakmak icap eder.

Öğüt Gazetesi 30 Ekim 1950 tarihli nüshasında "Cumhuriyetin 27 nci Yılı Şehrimizde Coşkun Tezahürat ve Neşe ile Kutlandı" başlığıyla haberi manşetten vermiştir.

Atatürk'ün Emaneti, 27 nci Yılı Sulh ve sülh ve sükûn içinde idrak etti.

Daha nice yıllar bu mutlu kutlama gününü görmek, Türk Milletine nasip olacaktır.

Cumhuriyetin 27 nci yılını kutlama töreni dün şehrimizde üstün bir alaka içinde kutlanmıştır.

Halk, kadını, erkeği, çoluğu çocuğuyla sabahın erken saatlerinden itibaren bayraklar, yeşilliklerle süslü caddelerden geçerek Cumhuriyet Meydanına, bu meydana kuşatan anfilere yerleşmiş bulunuyordu. Geniş caddeler tamamen motorlu askeri vasıtalarla dolmuştu. Valilik makamında devlet adına yapılan resmî kabul saat 9.00'da başlayarak 20 dakika devam etti. Saat tam 10.00'da komutan Avni Akdağ, Vali Vekili M. Adli Bayman ve Belediye Başkanı Rüşti Özal, meydana dolduran sivil ve askeri teşekküllerin önünden geçerek bayramlarını kutladılar.

Sıra geçit resmine gelmişti.

Askerî bando tribünün önünde yer aldı. En önde Gedikli Erbaş Okulu, sonra askeri kıta ve daha sonra da motorlu birlikler olmak üzere bütün askerî teşekküller büyük bir intizam içinde geçtiler. Spor kulüplerini izcilerimiz, onları da lise ve orta ve ilkokul öğrencilerinin ilgi uyandıran geçişi takip etti. Halk, mütemadiyen meydanlarda toplanıyor, çalınan davul zurnayı, yapılan eğlenceleri, geceleri de fener alaylarını ve havaî fişek atışlarını seyrediyordu. Meydanlarda değerli hatip öğretmenler tarafından söylevler verildi.

Atatürk'ün emaneti 27 yılını idrak etti. Daha nice yıllar bu mutlu kutlama gününü görmek Türk milletine nasip olacaktır. (**Konya Bölge Yazmalar, Gazeteler, Öğüt Gazetesi, 1950-51-52**)

"Günün Yazısı" bölümünde de "27 Yılın Muhasebesi" başlıklı yazısıyla Bardaslı, Cumhuriyetin 27 yılda Türk Milletine kazandırdığı değerleri, fabrikaları ve sanayi, ilim ve fenninin bir muhasebesini yapmıştır. Bardaslı, 27 yılda yapılan yatırımları şöyle sıralamaktadır:

"İktidarda bulunan dostlarımız Demokrat Partililerin altı aydan beri inkâr etmekle bitiremedikleri bu 27 içinde neler yapıldığını bu mutlu günün ertesinde bir bilanço çıkarmak gerekirse, şöyle sıralanabilir:

1)1923-1925: Cumhuriyetin dahilde ve haricte benliğini duyurması. Bu devre bir yerleşme ve tanışma devresidir. Ebedî meşaleci Mustafa Kemal'in önderliği ile iki yıl içinde kat edilen mesafeler malumumuzdur.

2)1925-1930: Köhnemiş bir şark zihnietinin yıkılıp, dünyanın yürüyüşüne adım uydurabilmek için dinamik ve muasır garp zihnietinin ikamesi. Bu devre en önemli ve Cumhuriyetin kurulması kadar zorlukla karşılaşmış bir devredir. Başarılan işlerin kıymeti 27 yıllık bir bilançonun en ağır ve en kıymetli kısmını teşkil eder. Bu gün Türkiye Cumhuriyeti bir itibara sahipse, bu devrede yapılan inkıpların sayesindedir.

3)1930-1938: Memlekette yerli sanayinin kurulmasına çalışılması; yol siyasetinin tatbiki ve geliştirilmesi. Bu devrede memleketin ölü ekonomisi diriltilmeye çalışılmıştır.

4)1938- 1945: Dünya ufuklarında kanat çırpan sülh güvercinleri yerine ölümün kanlı yüzünü taşıyan çelik kanatlar hâkim olmuştur. Bu devre Cumhuriyetin en çok yorulduğu, tehlikeli fırtınalara kahramanca göğüs gerdiği devredir. Yeni bir fidan dikilmiştir. Bu fidanı dibinden kara borsa kurdu kemirmeye çalışmış, dışardan da barut kokulu fırtınalar sarmıştır. Ak saçlı bahçıvan İnönü, fidanın kurumaması için sabahlara kadar uykularından feragat etmiş, fidanı selamete erdirmiş, pençe atmasını sağlamıştır.

5)1945-1950: Cumhuriyet yeni bir şekil almıştır. Başına demokrasi tacını geçirmiştir. Memleket havasına, hak ettiği demokrasi penceresinden yepyeni, taptaze bir hava esmeye başlamıştır.

1938-1950; on iki senelik bir zaman içinde ekonomik, siyasi, içtimai manialar bertaraf edilmeye, Cumhuriyetin büyümesine çalışılmış, alın teri dökülmüştür."

Yazar tüm bu gelişmeleri inkâr eden ve yok sayan Demokratların tavrını okuyucunun vicdanına bırakıyor. Tarih hükmünü verecektir diyor ve milletin bayramını kutluyor.

Aynı tarihli gazetede Mansur Sina, "Milli Bayramımız Münasebetiyle" başlıklı bir yazı kaleme alıyor ve Cumhuriyetin hangi şartlar altında kurulduğuna dair şu tespitlerde bulunuyor:

“Yurdun dört bir tarafından işgal edilmiş, ordunun silahı elinden alınmış, kurtuluş ümidi ancak bir manda talebinde bulunmakla kabil olduğu fikrinin alıp yürüdüğü o kara günlerde, Milletın başına geçerek, kendi imanlarından iman aşlayarak, bu yurdu kurtaran kahraman insanlara, bu gün bu yurttan rahat yüzü göstermek istemeyen acâip zihniyette insanlar vardır ve ne hazindir ki Amerikalılar Buffalo Bill'i kahraman diye tarihlerine sokarken, bu gün biz aramızda yaşamasa bahtıyarlığında bulunduğumuz Milli şerefler taşıyan kahramanlarımızın adlarını tarihten çıkarmak temayülünde bulunuyoruz. İşin garip tarafı bu temayülde bulunan bir avuç fikir nasipsizinin, bu memlekette daha düne kadar aynı insanın Milli Şef diye eteklerinde dolananlar oluşudur. Bütün bunlar henüz çocukluk çağında olan demokrasimizin tabii neticesi olarak karşılanamaz. Şüphesiz ki, Allah'ın asâlet, necâbe, mertlik gibi mümeyyiz vasıfları bol bol vererek yarattığı büyük Türk Milleti bu aksaklıkları bertaraf etmesini bilecek ve bu millet daha mesut çok bayramlar idrak edecektir..”

Rüzgârlar Estikçe adlı köşesinde Remzi Yılmaz, “Cumhuriyet Bayramı” başlıklı yazısında “Harp meydanlarında ölenler ve ölmesini bilenler medeni bir dünyada yaşamayı ve yaşatmasını bilenlerdir. Cumhuriyet neslinin vazifelerinden biri de bu ideal uğrunda şehit olmuş insanları unutmamak, onlara layık olmaktır” diyerek ülkenin kalkınması ve milletin refaha kavuşması için Atatürk'ün çizdiği yolun takip edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

30 Ekim 1951 yılında Cumhuriyet Bayramı ve kutlamalara ait haber manşetten verilmiştir. “Cumhuriyetin 28 nci Yıldönümü”

Çentikte de “Cumhuriyetimizin 28 nci yıldönümü şehrimizde de tezahüratla kutlan-

dı.” İbaresini yer almaktadır.

Haberin devamı şöyle: Cumhuriyetin 28 nci yıldönümü yurdun her tarafında havanın muhalefetine rağmen, dün şehrimizde de tezahüratla kutlanmıştır. Saat 9.15'te Vali, makamında tebrikleri kabul etmiştir.

Saat 09.00'da törene katılacak olan askerî birlikler, askerî ve sivil okullar alandaki yerlerini almış bulunuyorlardı. Saat 10.00'da beraberlerinde Ordu Müfettişi ve Belediye Başkanı olduğu halde Vali, meydana toplanmış olan askerî ve sivil birliklerin ve halkın bayramını kutlamıştır. Bundan sonra İstiklal Marşı çalınmış, müteakiben Vali bir söylev vermiştir. Bu söylevden sonra geçit resmi başlamış, askerî birlikler, okullar ve esnaf teşekkülleri bu geçit resmine iştirak etmişlerdir. Bir gün evvel şehrin her tarafı bayraklar, vecizeler, taklar ve ışık kuleleriyle süslenmiş bulunuyordu.” (Konya Bölge Yazmalar Kütüphanesi, Gazeteler, Öğüt, 30 Teşrin Evvel, 1951, jpg 3639)

Aynı gazetede Fakih Özlem de “28.Yıl” başlıklı yazısında “Süngü takmış saflar yirmi sekizinci defa rap rap! resmî geçitlerini yaptılar. İstiklal, hürriyet, teknik, medeniyet, kahramanlık ve muvaffakiyetlerin resmigeçidini yaptılar.” diyerek sulh, sükûn, su, yol, elektrik, kısaca teknik ve medeniyetin Cumhuriyetle birlikte bu memlekete girdiğini ifade etmiştir.

Belgelerde de görüldüğü gibi Milli Bayramlarımız devlet töreniyle kutlanırdı. Askerî ve sivil erkânın yanında halkın da iştirakiyle coşkulu bir şekilde kutlanan bayramlara yeniden kavuşmak dileğiyle.

Cumhuriyet Bayramımız kutlu olsun. Cumhuriyeti bizlere kazandıran başta Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere tüm şehit ve gazilerimize Allah rahmet eylesin.

KONYA BASININDA ŞAİR NABİ'DEN ESİNTİLER

**MUSTAFA
ÖZCAN**

Divan edebiyatının ünlü şairlerinden birisi Nabi(1640-1712)dir. Urfa doğumludur. Urfa'nın bilgin bir ailesinden olduğu, 25 yaşlarında İstanbul'a geldiği söylenmektedir. Birçok divan şairinden daha fazla toplumsal konulara eğildiği bilinen şairin, yaşadığı dönemde, kendini kabul ettirdiği, Musahip Mustafa Paşa'nın hizmetine girdiği bilinmektedir. Zamanın ünlü üstadı Nailî'nin sevgi ve dostluğunu kazanmıştır.

Musahip Mustafa Paşa ile Avcı Mehmet'in Lehistan Seferine katılmış, bir ara Edirne'de bulunmuş, 35 yaşlarında Hacca gitmiş, dönüşünde kaleme aldığı **Tuhfetü'l-Haremeyn**'i pağışaha sunmuştur.

Musahip Mustafa Paşa'ya çok bağlanan Nabi, onunla Mora'ya gitmiş, Paşa'nın ölümünden sonra İstanbul'a gelmeyip Halep'te yirmi yıldan (25 yıl kadar) fazla bir zaman dilimini orada geçirmiştir. Baltacı Mehmet Paşa'nın ricası üzerine İstanbul'a geldiği, büyük saygı gördüğü, Üsküdar'daki konağında iki yıl daha yaşadığı, ölünce Karacaahmet Mezarlığı'na gömüldüğü kaynaklarda zikredilmektedir.

Bu olgun ve bilgin şairin, vefası, kanaat-kârlığı, ağır başlı oluşu, kullandığı dilin sadeliği yönünden her zaman takdir görmüş, başkalarını yermemiştir. Zamanında büyük şöhrete, rağbete kavuşan şairin **Divan**'ı, Farsça **Divanche**'si, **Hayr-âbad**'ı, **Hayriyye-i Nabî**'si, IV. Mehmet'in şehzadelerinin sünnet şenliklerini anlatan **Sûr-nâme**'si meşhurdur. Bunlara **Tuhfetü'l-Haremeyn**, **Münşeat**, **Zeyl-i Ziyer-i Vey-si**, **Fetihnâme-i Kamanice** gibi mensur eserleri de eklenmelidir.

Nabî'nin hakkındaki bu kısa bilgi onun meşhur gazelinin ne kadar sevildiğini göstermek içindir. Çünkü bu gazelin redifini kullanarak benzerlerini yazmaya çalışan Konya gazetelerinde örneğine rastladığımız birkaç şiir vardır. Şimdi bunları sırasıyla vermek gerekmektedir. Nabî'nin gazeli şöyledir:

GAZEL

Bağ-ı dehrin, hem hazânın hem bahârın görmüşüz
Biz neşâtın da gamın da rûzgârın görmüşüz.

Çok da mağrur olma kim meyhâne-i ikbâlde
Biz hezârân mest-i mağrurun humârın görmüşüz

Top-ı âh-ı inkisâra pâ-y-dâr olmaz yine
Kışver-i câhın nice sengin hisârın görmüşüz.

Bir hurûşîyle eder bin hâne-i ikbâli pest
Ehl-i derdin seyl-i eşk-i inkisârın görmüşüz.

Bir hadeng-i can-güdâz-ı âhdır sermâyesi
Biz bu meydânın nice çâbü-k-süvârın görmüşüz.

Kâse-i deryûzeye tebdîl olur câm-ı murâd
Biz bu bezmin Nâbîya, çok bâde-hârın görmüşüz.

**

GÖRMÜŞÜZ

Mansur Sina, (asıl adı: Mahmut Sural: 1914-1987) bu şiiri 14 Mayıs 1950 seçimlerinden önce çalıştığı **Öğüt** gazetesinde yayımlamıştır. Mansur Sina hakkında çeşitli kaynaklarda bilgi bulunabilir. Ancak biz o sırada **Öğüt**'ün Yazı İşleri Müdürlüğü yaptığı ve kendisini yakından tanıyan Av. Suat Abanâzır'ın yazdıklarını nakletmekle yetineceğiz. Zaten şiiri de o sıralarda yazmıştır.

Abanâzır'a göre Mahmut Sural, Konya basınına en azından yirmi otuz sene hizmet etmiştir. Galatalı Kunduracı Tahir Efendi'nin öğrencisi ve baba mesleğinde çalışmış, daha sonra hıfzını tamamlamış, çok güzel bir sese sahip bir kişi olarak aralarına katılmıştır. İyi bir hafızdır ama sevdiği iş gazeteciliktir.

Güçlü bir kalemi vardır. Konularına hâkim, cesur bir gazetecidir. Konularını olanca çplaklığı ile yansıtmaya çalışan, kimseye baş eğmeyen bir muharrirdir. Abanâzır, onun için şöyle demektedir:

“Yıllarca bu kalemi elinden bırakmadı. Çabuk darılırdı. Kime niye kızdı veya darıldı bilemiyorum, kalemini bir kenara bıraktı.

Ömrünün son yıllarında yalnızlıktan şikâyet eden bir kişi olarak ama yine başı dik ve tek başına idi.”¹

GÖRMÜŞÜZ

Bir hikâyet eyleyem ki cûşa gelsin okuyan
Baksın görsün anlasın ki biz de neler görmüşüz

Bir acayip nesnedir ki demokrasi sistemi
Bu âlemde nice bin bir büyük başlar görmüşüz.

Say’i meşkûr olsun Allah zülcelalin indinde
Faal başkan Abdurrahman Ağaoglu görmüşüz.

Bir sema’la yükselerek uçtu gitti kurula
Meşhur Reis ünlü mebus Kâzım Gürel görmüşüz.

Çok zamandır uğramazdı Saffet Gürol Konya’ya
Yirmi beş yıl sonra Vallah jipli aday görmüşüz.

Tanımıştık kafasını Akyokuş’ta Obuz’un
Yüksek avukat sahip dilek muammerân görmüşüz.

Dost diyerek bir vefasız yâr elinden içti şarap
Pervaneler zevk misalie âşık ışık görmüşüz.

Bir çırpıda kilit asan kapısına Meram’ın
Dönek değil, mevlevidir, kardeş Şehvar görmüşüz.

Yeter artık çok konuştun ey Mansur, kes çeneni
Kaf dağından kuşbakışı tur-ı Sina görmüşüz

Çok mu yüksek attım hocam Mahmut Nedim söyle ya
Edip, şair, müfekkiri, sofi Güntel görmüşüz.

Efkârî, Av. Fakir Usman’ın müstear adıdır.
Fakir Usman(1926-1987) da Konya başına uzun süre hizmet etmiştir. Konyalıdır.
Edip Raşit Usman’ın oğludur. Babası gibi şair

ve düşünce yazılarıyla, Konya kültür hayatına katkıda bulunmuştur. 1951 yılında o da “Görmüşüz” redifli bir gazel yazarak, Basında emek verenleri, matbuat dünyasında iz bırakanları anlatmış ve ortaya şair Nabi’ninkini hatırlatan bir şiir çıkmıştır.

KASİDE-İ MATBUAT EFKÂRİ

Ne âkiler, alimler, ferzâneler görmüşüz,
Biz bu yolda yürürken neler neler görmüşüz.

Her yeke göre dönen pervaneler görmüşüz,
Ahbabımı zem eden, divâneler görmüşüz.

Sıkıntıyla lebâleb günler, aylar görmüşüz,
Nice güzel nükteler, ne alaylar görmüşüz.

Muhlis Koner Bey gibi nice Başkan görmüşüz,
Nedim Güntel misillü, ne şairan görmüşüz.

Mümtaz Bahri Bey gibi sahavetkâr görmüşüz,
Gücüyener misullü ne fedakâr görmüşüz.

Kışmır gibi hoş sohbet ne yiğit can görmüşüz,
Dürrüşehvar misullü ne müdirân görmüşüz.

Tarihçi Önder gibi ne cefakârlar görmüşüz,
Sofu Tuğrul misullü vefakârlar görmüşüz.

Fakîh gibi, âteşin avukatlar görmüşüz,
Besim Ergün misullü bahtiyârlar görmüşüz.

Karşımızda bazen dost, bazen düşman görmüşüz,
Ayas’la Günbay gibi muallimân görmüşüz.

Efkârî!... daha böyle kaç kahraman görmüşüz,
Şu Matbuat yolunda türlü devran görmüşüz.

**

Şair Nabi, oğlu Mehmet Ebülhayr’a öğütler vermiştir. Bunu da manzum bir eserle yani Hayriye’si ile yapmıştır. Burada ona neler yapıp yapmaması gerektiği yolundaki öğütlerini, ahlâk anlayışını, hayat görüşünü ve deneyimlerini anlatmıştır. Bu yüzden Nabi’nin meşhur Hayriye’sine pedagojik bir eser gözüyle bakılmaktadır. Adalet kurumunda savcı ve yargıç olarak hizmet eden Ahmet Asım da onun yolundan gidercesine şu şiiri yazmış ve eserine de “Nabi Gibi” demiştir.

¹ Suat Abanâzır, “Mahmut Sural”, *Yeni Konya*, 11 Aralık 1987, s.1

² Mansur Sina, *Öğüt*, Sayı. 9, 5 Eylül 1950, s.2

³ *Yeni Konya Gazetesi*, Sayı: 246, 8 Şubat 1950, s.3

NÂBİ GİBİ

Ey sehî- serv-i hıyâbân-i şühûd,
Nev hırâmende-i bustân-i vücûd
Nâbî

Ahmet ASIM

Ey oğul derdine derman lâzım,
Pend için bir koca divan lâzım,
Hakkın eltâfını celb etmek için,
Olmalı taş gibi bir dini bütün,
Beş vakit taatı terk etmemeli
Bu olur her kulun ancak emeli,
Köhne dünyaya meyil âsandır:
Lâkin Allah'a hemen isyandır,
Lâyıkı veçhile ta'fîm-i ulûm,

Eyle, olsun sana her şey malûm
Sakın yapmayasın menhiyât,
Bütün ondan doğuyor süfliyât,
Bir de hatunlara yan yan bakma,
Sonra da bir su misâli akma...
Eyidir pendimi dinlersen eğer,
Bunlar insanlara lâzım şeyler.

Sonuç olarak diyebiliriz ki güzel şiir hiç-
bir devirde kaybolmaz. Yeni şiirlere ilham
kaynağı olur.

Öyle veya böyle aslıyla, nazireleriyle,
taklitleriyle ve en önemlisi de sevenleriyle
birlikte yaşar.

⁴ Babalık, Sayı:3614, 9 Haziran 1931, s.2/8

MESNEVÎ'NİN GÖLGESİNDE

AHMET SEVGİ

ليک ننمايد چو شيرينست مدح
بد نمايد ز انکه تلخ افتاد قدح

Övülmek tatlıdır, onun çirkinliği
görünmez. Kinamanın ise
tadı acıdır.

(Hz. Mevlânâ)

ÖVÜLMEK ve YERİLMEK

Övülmeyi çok severiz, nefsimize hoş gelir,
Yerilmeye aldırmayız, ne deseler boş gelir.

(Ahmet Sevgi)

ALTIN YELE

İçimde yağız atlar kara donlu, kızıl donlu; kara yeveli, toynakları beyaz, siyah, sarı... Doru atlar, kır atlar, akça atlar, boz atlar... Yılkı atları bunlar. Daracak ahırlarda boynuna asılı çuvaldan sapla karışık saman yiyen, sırtındaki müzmin uyuzun üstünü koca koca sineklerin mesken tuttuğu sütçü beygiri ya da bir faytona koşulmuş sabaktan akşama bir yukarı bir aşağı yolcu çeken, yük çeken zavallı cılız işçi atlar değil. Özgürlüğün baş döndürücü tadını damarlarında akan taze kan gibi hatta iliklerinde duyumsamış asi atlar...

Ara sıra otlamak, taptaze meyveleri tatmak, buz gibi kaynaklardan kana kana içmek dışında durmamış, dinlenmemiş atlar. Bir eğer koyucuyla karşılaşmamış, ağzının en gerisine demir gem geçirilerek dizginlenmemiş, sırtı kamçı izi görmemiş sağ, esen, başıboş atlar...

Koca ormanda dörtnala bir o yana bir bu yana koşuyorlar. Nedenini niçinini ancak kendileri biliyor belki de bilmiyorlar; ama o biliyor. Işıklı gri kahve gözlerinden çıkan zeki şualar onun her şeyi bildiğini haykırıyor. Bir kimya laboratuvarı hassasiyetiyle çalışan altın renkli burnu, en ufak çıtırtıyı duyabilen hassas dik kulakları, gördüğü her şeyi bir anlama büründüren ateşli gözleri tasarrufu dışında yel esmediğini, sinek uçmadığını, yaprak kımıldamadığını ilan ediyor handiyse.

Parlak simle dokunmuş atlas gibi kadifemsi incecik tüylerle kaplı derisinin altında seçiren damarları belirgin kaslı bacakları bir ceylanınki gibi zarif, gergin ve her an harekete geçmeye hazır. Altın sarısı yelesi güneşi gölgede bırakıncasına alımlı ve parlak; kalın, uzun kirpikleri yayında gergin ok gibi hedefe kilitlenmiş her daim vurmaya hazır hemcinslerini hem ötekileri...

Muzaffer bir komutan edasıyla en önden seçirtiyor. Grubun kavgasız, çekişmesiz, tartışmasız lideri o. Her birey sorgusuz sualsiz kabullenmiş bu liderliği; ona boyun eğmek bir şeref...

Asya'nın uçsuz bucaksız bozkırında da-

FATMA
TUTAK

yanıklılığıyla, çevikliğiyle, cezbedici güzelliğiyle Türkistan ahalisini kendine hayran bırakan atalarından geri kalır yanı yok. En az onlar kadar safkan, onlar kadar el değmemiş, onlar kadar... Ah Ahalteke! Türk'ün destanında, Dedem Korkut'un hikâyelerinde sadakatiyle, zarafetiyle, zekâsıyla boy gösteren güzel at!

Uzun, biçimli boynu mağrur bir baş eğmezliğin timsali; belki de bu yüzden diğerlerine baş eğdiriş. Nereden hangi malsaldan fırlayıp bu rüya ormanında gerçeklik kazandığını, ete kemiğe bürünüp at donunda göründüğünü kimse bilmiyor. Bazıları onun bir su kenarında saçlarını sarkıtıp ip gibi gözyaşlarıyla dereyi taşırın bir peri güzeline suya düşen altın tarağının peşinden buralara kadar geldiğini söylüyor. Bazıları altın tarağı güzele armağan eden kostak yiğidin gece karası atının sevdaya çağırın iç gıdıklayıcı, davetkâr gözlerinden kaçarak... Dedem Korkut, on altı yıl boyunca mahpus sahibini beklediğini kurtulunca da yel gibi uçurarak kırk atlı kâfirin elinden kurtardığını hikâye eder...

Mevsimin yaza sırtını kışa yüzünü dönmeye başladığı zamanlar... Koca ormanda yaprak döken ağaçların bin bir renge boyandığı; çoğunun çıplak kaldığı... Oyunbaz bir rüzgârın aniden gelerek dalında kalan son yaprakları bir üfürüşte yere serdiği; yerde olanlarla ise elim sende oynadığı. Yine onları eteklerine dolayıp su balesi yapmaları için üşümeye başlayan nehre attığı. Evet, nehir kıpırdamaya korkar ürperişlerde üşümektedir. Yaramaz bir rüzgârın üzerine savurduğu her bir yaprakla halkalanarak tır tır titremektedir. Kışın habercisi kara bulutlar her gün yağmur bırakmasa da ormanın üstünü boydan boya mesken tutmuş, güneşin ılık yüzünü aşağılara bırakmamayı görev edinmiştir adeta.

Yılık atları nereye niçin gittiklerini sorgulamadan dörtnala koşuşlarda liderleri Ahalteke'yi takip etmekte. Köpükler çıkararak akan aktıkça titreyen dereyle beraber etrafta ne varsa üşüten çağlayanın iyice yakınına gelince yerini bulan mızraklaşışlarda dimdik olduğu yere adeta saplanıp kalıyor Ahalteke. Sürünün en önünde liderin hemen ardınca giden atlar bu beklenmedik ani duruş karşısında önce afallıyor sonra hemen toparlanıp ön ayaklarıyla ormanın derisini yüzercesine ani bir fren yaparak güç bela durabiliyor. Arkadan gelenler aynı anda durmayı başaramasa ötekilerle beraber nehrin soğuk sularını boylamaları işten değil. Atların hepsi şaşkınlıkla açılmış kocaman gözlerle güzeller güzeli liderlerini takip etmeye başlıyor. Ahalteke, uzun kavisli boynunu çağlayandan yana çevirip iri burun deliklerinden seslice bir nefes bırakıyor. Kıvrak bacaklarıyla birkaç adım attığı sırada sürünün hemen harekete geçmeye yeltendiğini fark edince onlara doğru dönerek şahlanmada ve iki ön ayağını toprağa sertçe vurarak onlara oldukları yerde kalmalarını buyuruyor. Sürü şaşkınlık içinde kıpırdamaya cesaret edemeden hayret ve dehşetle açılmış koca gözlerini tekrar liderlerinin üzerinde sabitliyor. Ahalteke şimdi mağrur bir edayla çağlayana yöneliyor. Bir süre altın rengi

kuyruğunu ve yelesini az önceki yaramaz rüzgârın taramasına izin vererek gözleri kapalı beklemekte. Gözlerini açıyor, geniş nefeslerde uzakları koklayıp bir anda işaret almışçasına fişek misali fırlıyor ve derenin üzerinden uçar gibi süzülerek çağlayanın sularıyla perdelediği mağaranın kapısında gözden kayboluyor. Ardında bıraktığı atlar az önce uykudan uyanmış da yaşadıklarının hepsi rüyaymışçasına önelerine bakıp sakince otlamaya duruyor...

*

Türkistan'ın uçsuz bucaksız düzlüklerinde kurulmuş kocaman bir otağ. Yanında yöresinde kurulan karargâh çadırı önünde öbeklenmiş komutanlar ve göz alabildiğine düzlüğü kaplayan koca bir ordu... Kıldan dokunmuş ulu otağın önünde boydan boya tunçtan zırhla kaplı, sırtında yelesi gibi altın sırmalarla dokunmuş parlak eğeriyle bekleyen muhteşem bir at. Bozkırın rüzgârı otağın kapısını her aralayışında huzursuzluğu artan, bir an önce olacak olsun görülecek görülsün düşünüşünün sabırsızlığında durduğu yerde duramayan, hanidir bekleyişin gerginliğiyle kıvrak ayakları toprağı kazan, kocaman burun deliklerinden ardı ardına aldığı nefesleri salıverirken homurtular çıkartan. Yanından yöresinden geçme gafletinde bulunanlara öfkeli kişnemelerde gözdağı veren efsane at Ahalteke...

ARTUR.BABOEV.COM

Tam bu anda koca otağın önünde bir kaynaşma oluyor. Emir erleri esas duruşa geçerken, komutanlar kıyafetlerini, duruşlarını düzeltmenin derdine düşüyor. Otağın kapısı bir hamlede açılınca içerden hilalli miğferinin ucu ışıklar saçan ulu bir hakan görünüyor. Ahalteke'nin başında bulunan asker onu zapt etmekte zorlanıyor. Muzaffer komutan yanına yaklaşırken bir an göz göze geliyorlar. Atın asi ve bilgelikle dolu bakışında bir gariplik seziyor ulu hakan. Bir kere yelesi ve kuyruğu duman karası değil. Oysa kendine şimdiye kadar karındaşlık etmiş nice savaşta, gazada, fetihle bineği olmanın ötesinde yoldaşlık etmiş kızıl donlu, kara gözlü, kara yeveli atı böyle meydan okurcasına bakmamıştı hem de gözlerinin içine. Bu işe akıl sır erdiremiyor; fakat ordu kendisini bekler, komutanlar askere hareket emri vermek için bir işaretine bakar dururken bunu sorgulamak işine gelmiyor. Bir hamlede üstüne atlıyor hayvanın ve eğere yerleştiği ilk anda dirilik, sağlık fıskıran sağlam bacaklarının asırlarca yol kat etse de yorulmayacağıнын ayırtına varıyor. Ahalteke kamçıya, dehlemeye, mahmuzlamaya hacet bırakmadan üzerindeki zihninden kalbinden geçenleri sezerek koşmaya başlıyor dörtnala. En önde dimdik gidişi ardınca gelen atların damarlarına bir cesaret bir korkmazlık iksiri zerk ediyor adeta ki koca bir ordu tek nefes, tek vücut, binlerce kolu binlerce bacağı olan heybetli bir dev gibi yeri göğü inleterek harekete geçiyor. O coşkunlukla ikiliğin ikircikliğe düşüren, güçsüzleştiren ağlarından kurtarılıyor o coşkuyla İslam'a kazandırılıyor Balasagun; Fergana gibi Kaşgar gibi...

Yeni namıyla Kara Hakan Satuk Buğra Han on iki yaşında tanışmıştır İslam'la; o zamandan bu yana kafasına koyduğu, kendisiyle beraber olgunlaştırıp büyütüğü en büyük ereği Türk'ün gücünü İslam'la taçlandırmak, İslam'ı Türk illerinde yaymak, onları tek din, tek bayrak altında toplamak olmuştur. Onunla beraber bu uğurda baş veren nice isimsiz yiğidin ruhu şad ola...

*

Birbirinin sırtına yaslanan kum tepeliklerinin zar zor geçit veren düzlüğünde eski ıssız bir kuyunun vahalaştırdığı

cennetten bir köşe... Kuyunun hemen yanında hangi Hızır ellinin getirip diktiği meçhul bir salkım söğüdün ılık yellerle ıplıdayan yeşil perçemleri altına oturmuş etrafındakilere destan söyleyen ihtiyar bir Manasçı. Az ötede salkım söğüdün gövdesine bağlı, yerdeki kuru otlarla karnını doyurmaya çalışan manasçının kendisi gibi ihtiyar atı.

Destanın sözleri tükenip dinleyicilerin her biri kendi yoluna gitmeye başlayınca oturduğu yerden kalkıyor Manasçı. İhtiyar atını yokluyor. Kuruluktan çalı gibi sertleşmiş elleriyle şöyle bir oksuyor başını, gövdesini. Atın derisi her zamankinden sıcak geliyor eline. Burnu akıyor, gözleri akıyor şıpır şıpır; kulaklarını bile dik tutamıyor hayvancağız. Birer kızılalık sopasını andıran incecik bacakları tir tir titiyor. Hastalandı iyice hayvan vah vah ne ederim şimdi bu koca çölde bir başuma diye söylenerek yere çömeliyor ihtiyar manasçı. Ah vah ederek iyice azalmış beyaz saçlarını yoluyor, başına toprak saçıyor. Secdeye kapanarak ağlaya sızlaya yüce yaratıcıdan şu ihtiyar atçığını kendine bağışlamasını diliyor. Az sonra kalan mecali de tükenen at yıldırımın isabet ettiği kuru bir ağaç gibi yere yıkılıyor. Manasçı elinden hiç bir şey gelmeyenlerin çaresizliğinde son nefesini vermeye hazırlanan can yoldaşına son vazifesini yapıyor. Kuyudan çektiği bir avuç suyla başına çöktüğü atının kurumuş dudaklarını ıslatıyor. Zavallı at bir iki çarpınışın sonunda can veriyor. İhtiyar manasçı salkım söğüdün dibine kazdığı çukura asıla çekeleye taşıyor atı, üzerini toprakla örtüyor. Kuyunun dibinde nefeslenirken yanaklarından iki damla gözyaşı yuvarlanıp karışıyor kuyunun suyuna. Yılların bir biri üstüne istiflediği irili ufaklı yaşam galesinden bir de ihtiyarlıktan gevşemiş omuzları daha bir çökmüş. Güneş ufku kızıla boyamakta, az sonra batacak; en yakın köye yürüyerek ulaşması kaç saat alır kim bilir. Daha çok vakit kaybetmeden yola çıkmaya karar veriyor; heybesini omzuna atıyor ağırlığıyla bükülürken beli düşünmeden edemiyor; bunu olsun taşırdı atçağızı. Çubuğu elinde bir gözünü arkada bırakarak güneşin battığı yöne doğru kumlara bata çıka iki ileri bir geri ağır adımlarla ilerliyor.

Söylediği destanları hayranlıkla dinleyen bir kervanbaşı tarafından daha tayken hediye edilmişti kendisine. Yıllar yılı yanından hiç ayrılmamış yoldaştan öte dost, sırdaş, karındaş bilmişti. Yarım ekmeğini iki yudum suyunu paylaşmıştı onunla. Nice diyarlar gezmiş nice insan tanımış nice badireler atlaşmışlardı beraber. İşte şimdi ölüm ayırmıştı onları. Anayı oğuldan, karnı kocadan, atayı torundan ayıran ölüm gelip bu ıssız çölde bulmuş ve ayırmıştı. Her acıdan daha acısı görüle gelmişti dünyada, her mutluluktan daha üstünü olduğu gibi. Bu da geçer ya hu! Diye ruhundan gelen kuvvetli bir ses kulaklarında yankılandı. Doğruydı; her şey gelir ve geçerdi bu iki kapılı handa. . .

Bu düşünce içindeki yangına su serpti adeta ferahladı. Omzundaki yük hafifledi sanki ya da ona öyle geldi. Nicedir olduğundan ağır fehmettiği yükün altında bükülmüş belini doğrulttu; elini siper ederek ufka oradan gökyüzüne baktı. Güneşin yalnızca son ışıkları kalmıştı ortalıkta. Hava ise ser verir sır vermez ketumluklarda grinin bin bir tonundan mamul donuna donanmış aşağıyla ilişkisini kesmeye, yaklaşan geceden evvel gecelemeğe hazırlanıyordu adeta. . . Başını çevirip gayrı ihtiyarı geriye baktı Manasçı ne görmeyi umduğunu kendisi de bilmeden. Belki de tüm bu olanlar vakitsiz bir ikinci uykusu rüyasıydı. Belki de atçığı ardından kumlara bata çıka kendisine yetişmeye çalışıyordu. Hıh, adam sende! İyice yaşlandım da kafan bir gelip bir gidiyor mu senin? Fakat o da ne? İhtiyar arkasına bir kez daha dönüp baktığında atçığını göremedi bittabi ama bir hayli karamaya baş-

layan doğu tarafında bir karaltı dikkatini celp etti. Gözlerinde kurumuş son yaşları da silerek daha dikkatli baktığında karaltının bir hayvana ait olduğunun ayırımına vardı. Hayırolsun, neydi bu hayvan? Yoksa geceleri ortaya çıkan şu meşum canavarlardan biri miydi? Kendini belli etmemeye çalışarak birkaç adım geri attı. Yok, bu o canavarlardan daha uzun boylu bir hayvandı. Hem etraftakilerle ilgilenir bir hali de yoktu. Cesaretini toplayıp biraz daha yaklaşınca bu hayvanın bir at olduğunu iyice anladı. Yanına yöresine göz gezdirdi sahibi neredeydi acaba? Etrafta kimsecikler yoktu. Hem atın üstünde ne bir eğer ne de boynunda yuları vardı. Bu at bir yılki atıydı muhtemelen. Ne de güzel dinç ve sağlıklı görünüyordu. İhtiyar görebileceği mesafeye konuşlanıp atı seyrederken at onu fark etti. Başını aşağı yukarı sallayıp yelesini savurarak kumlara bata çıka kendisine yaklaşmaya başladı. Hey yüce Tanrı, bu ne güzel bir mahlûktu böyle! Adam ses çıkarmadan ve kımıldamadan atı takibe devam etti. At adama yaklaştı yaklaştı. . . Neredeyse ihtiyar kalbin atışlarını duyacak kadar yaklaştı. Adam elini nazıkçe kaldırıp atın yanağına uzandı. At ehli hareketlerle adamın kendisine dokunmasına izin verdi. Manasçı omzundaki heybesini dikkatlice atın sırtına yerleştirdi. Aralarında meydana gelen sözsüz anlaşmayla yan yana batıya doğru ilerlemeye başladılar. Bu dostlukta baş eğdiriş, boyun eğiş yoktu. Bu dostlukta yan yana, omuz omuza beraberlik ve birlikte yol almanın, yoldaş olmanın birbirinin yolculuğuna şahitlik etmenin hazzı ve dayanılmaz hafifliği vardı. . .

ACZİMİN GİRYESİ

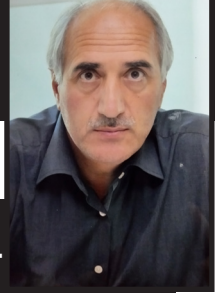
Ahmet
Sevgi

DÜNKÜ HAYATIMIZ

*Ayak çıplak, baş açık dağlarda koşardık,
Koştukça yorulur, yoruldukça coşardık.
Çoluk çocuk, genç ihtiyar hep cıvı cıvı,
Hayattan memnun, huzur içinde yaşardık.*

Ahmet Sevgi)

SOMUNCU BABA ŞEYH HAMİDÜDDİN- İ AKSARAYİ

ŞABAN
KUMCU

Senden dolu iki cihân
Oldum zuhûrunda nihân
Ger bulmayam seni iyân
Yâ Rab n'ola halim benim

Dilde kanaât olmaya
Zühd ile tâat olmaya
Senden hidâyet olmaya
Yâ Rab n'ola halim benim

Kayseri'nin Akçakaya köyünde doğduğu tahmin edilmektedir. Doğum tarihi 1331 olarak kabul edilir. İlk eğitimini babası Şeyh Şemseddin Musa'dan almış Şam ve Azerbaycan'ın Hoy Şehrinde eğitimini tamamlamıştır. Hamidüddin Aksarayî, Erdebil Tekkesinde tasavvuf eğitimi tamamladıktan ve bir süre inziva hayatı yaşadıkdan sonra, Anadolu'ya dönüp Bursa'ya yerleşti. Osmanlı Devletinin baş şehri olan Bursa da iki göz bir fırın yaptırdı, bir kısmında ekme yaparken, diğer kısmında inzivaya çekildi. Yaptığı ekmeğin lezzeti ve bereketi dilden dile yayıldı. , halk arasında Somuncu Baba olarak tanınmaya başladı.

Söylentiler Yıldırım Bayezid Hanın damadı Emir Sultanin da kulağına gitti ve onu fırında ziyaret etti. Emir Sultan, Hamidüddin Aksarayî'nin kendini gizlemiş bir âlim olduğunu anladı. Yıldırım Bayezid'in isteği üzerine Bursa Ulu Camiinde vaazlar vermeye başladı, bu vesile ile Bursa halkı tarafından tanındı. Halkın takdirini ve sevgisini de kazanıp, halk içinde hayat sürmekteyken Ulu Caminin açılış sırasında Emir Sultan tarafından hükümdar Sultan Bayezid ile tanışılır. Kaynakların ifadesine göre Emir Sultan kendisine yapılan hutbe okuma teklifini 'Gavs'ı Azam şu anda bu şehirde-dir, onların mübarek varlığı varken halka nasihat ve hitap etmeyi bize teklif etmek münasip değildir' diyerek, bu görevin Somuncu Baba ya verilmesini tavsiye etmiştir. Bunun üzerine Yıldırım Bayezid Han, Cuma namazını kıldırma ve hutbe okuma görevini Somuncu Baba ya tevcih edince o da mecburen hutbeye çıkmak zorunda kalmıştır. Namazdan sonra verdiği vaazda Fatiha Suresini yedi farklı şekilde tefsir ederek Molla Fenari'nin karşılaşmış olduğu bir güçlüğü de halletmiştir.

Bu olayın ardından sırrının açığa çıkması, halk ve iktidar nezdinde tanınan bir şah-

siyet haline gelmesi, kendisine olan ilginin gitgide artması, halkın arasına karışıp sakin bir hayat sürmeyi daha çok tercih eden Somuncu Babayı bunalttı ve çareyi Bursa'dan ayrılmakta buldu. Bursa'dan ayrılan Somuncu Baba Adana, Şam ve Mekke'ye gitmiştir. Birkaç yıl Anadolu'dan uzak kaldığı anlaşılan Somuncu Baba, nihai olarak Aksaray'a yerleşmiştir. Osmanlı yazarı Sufi Haririzade Mehmet Kemaleddin (ö. 1882) 1879 yılında tamamladığı ve Arapça olarak kaleme aldığı üç ciltlik Tıbyanül Vesaili Hakaik adlı tarikatlar ansiklopedisinde Somuncu Baba'nın Bursa'dan ayrıldıktan sonra Hacı Bayramla birlikte Şam'a gittiğini, ardından Mekke'ye geçtiğini, burada üç yıl kaldıktan sonra da Aksaray'a yerleştiğini anlatmaktadır. Orjinal yazma nüshasını Süleymaniye Kütüphanesinde olan Haririzadenin bu Arapça eseri Türkçeye çevrilmemiştir.

Abdurrahman El Askeri ise Somuncu Baba'nın Bursa'dan ayrıldıktan sonra Ceyhan Nehrinin kenarında bulunan Kozan (Sis) Kalesi yakınlarında bir köye yerleştiğini ve Hacı Bayramı Veli'nin buraya gelip kendisini ziyaret ettiğini belirtmiştir. Burada bir süre kaldıktan sonra önce Şam'a gitmiş, buradan Mekke'ye hacca gitmiş, hac dönüşü de Aksaray'a yerleşmiştir. Aksaray da Hacı Bayram-ı Veliyi dünyaya ve ahirete ait ilimlerde eğiterek yetiştirmiş, onu irşat vazifesi için Ankara'ya göndermiştir. Ünlü Osmanlı tefsircisi ve şairi Bursalı İsmail Hakkı'nın (ö. 1725) kaleme aldığı Silsilename I Celvetiyye adlı eserde Somuncu Baba'nın Bursa'dan ayrılarak Aksaray'a yerleştiği ve burada kaldığı anlatılır. Eserdeki ifadeler şu şekildedir Şeyh Hamid'in pederi Şemseddin Musa Kayserilidir. Şeyh Hamid'e Hamidüddin dahî derler. Aksaray'da sakin olmuştur. Şeyh Hamid ol gece merkebine suvar olup Bursa'dan Aksaray tarafına gitmiş ve orada ihtifa etmiştir (gizlenmiştir).

1412 yılında vefat eden Somuncu Baba Aksaray da Hacı Bayram-ı Veli tarafından cenaze namazı kılındıktan sonra Aksaray'da Ervah Kabristanlığına defnedildi. Meşhur Osmanlı âlimi Tasköprüzade Ahmet Efendinin (ö.1561) 1558 yılında Arapça olarak kaleme aldığı Osmanlı âlimleri ve şeyhlerine dair Es Sekaikun Numaniye fi Ulemaid Devletil Osmaniye adlı biyografik eserinde, Şeyh Hamid'in (Somuncu Baba) Aksaray'a yerleşerek burada vefat ettiği ve Aksaray'da defin olduğu söylenmektedir. Orijinal yazma nüshaları birçok kütüphanede mevcut olan Taşköprüzade'nin bu eseri 1985 yılında Ahmet Suphi Furat tarafından Türkçeye çevrilerek yayınlanmıştır. Somuncu Baba başta Hacı Bayram-ı Veli olmak üzere Şeyh Bedrettin, Baba Yusuf Hakiki ve Molla Fenarî gibi birçok âlim yetiştirmiştir. Tarihçi ve Osmanlı Arşivleri Uzmanı Osman Özdil, Somuncu Baba'nın mezarı üzerine bazı tespitlerinde; "Somuncu Baba kadar kıymetli bir değer olan Yusuf Hakiki Baba da burada Aksaray'da yatmaktadır, onun Divanı da bunu kanıtlar niteliktedir. Bizim yaptığımız ve iki bin beş yüz civarındaki belgelerde Somuncu Baba'nın Bursa Ulu Cami açılışının ardından Aksaray'a geldiği görülmektedir. Hatta Osmanlı arşivlerinde de bunlar açıkça ifade edilmiştir. Ayrıca belgeler içinde Somuncu Baba'nın seçerisinde açıkça gözüktüyor ki çocuklarının bir kısmı Aksaray'da bulunuyor" şeklinde ifade etmiştir (Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, Uluslararası Somuncu Baba ve Kültür Çevresi Sempozyumu).

1751 yılında yazılan Tezkiretül Has adlı eserde Somuncu Baba'nın, Bursa'da Beyazid Han Camiinin açılış vaazından sonra Bursa'yı terk ederek Aksaray'a yerleştiği, irşat çalışmalarının yanı sıra ziraatla meşgul olduğu belirtilmektedir. Kabri Şerifleri de burada Aksaray'dadır (Yar. Doç. Mustafa Tatçı, Sempozyum konuşması). Menakibi Akşemseddin'in eserine göre, Somuncu Baba yirmi ayrı isimle anılmakta ve kabri Aksaray'dadır. Tasavvuf tahsilini Hoca Ali Erdebil'den almıştır (Yar. Doç. Mustafa Güneş Sempozyumdan).

İslam Ansiklopedisi kaynaklarında da Somuncu Baba hac dönüşü tekrar Sis'e geldi, yanına Nebi Sufiyi de alarak Aksaray'a gidip yerleşti (Erumsal s. 203). Kaynaklarda yer alan ifadelerden ömrünün geri kalan kısmını Aksaray'da müritlerinin eğitimiyle meşgul olarak geçirdiği anlaşılmaktadır. Abdurrahman el Askeri onun Aksaray'da vefat edip orada defnedildiğini söyler. Gerek Şeyh Bedrettin menakibinde yer alan bilgiler, gerekse lakabının Aksarayî olması onun hayatını Aksaray'da geçirdiğini ortaya koymaktadır. Abdurrahman El Askeri Miratül Aşkta Mevlipleri Aksaray'dır, Ravzayı mübarekleri dahi şehir üzerinde olan kızıl tepenin üstündedir diyerek (Erumsal s.204) onun Aksaray'da vefat ettiğini kabrinin burada olduğunu kesin biçimde belirtmektedir. Yusuf Hakiki adında bir oğlu olduğu anlaşılmaktadır. En önemli halifesi Anadolu Süfliliğine damgasını vuran Hacı Bayram-ı Velidir (İslam Ansiklopedisi Somuncu Baba Maddesi, 37. Cilt s. 377, 378).

Aksaray Ervah Kabristanlığı

Evliya Celebi Seyahatnamesinde yedi binden fazla evliyanın yattığı bu şehir için Darul Ervah denilen bu yere nice defalar nur inmiştir. Üzüntülü olan bir kimse burayı ziyaret eder üzüntüsü gider, demektir. İçerisinde Hacılar Hani, büyük İslam âlimi Fahreddin'i Razi'nin torunu, Aksaray Zinciriye Medresesinde uzun yıllar ders vererek, birçok İslam âlimi yetiştiren, aynı zamanda Osmanlı Devletinin ilk Şeyhülislamı Molla Fenari'nin de Hocası Cemaleddin Aksaray-i Hazretlerinin zaviyesi, Somuncu Baba'nın Türbesi, Şeyh Hamza türbesi, Anadolu Selçuklularının en büyük tarihçilerinden, Musameretül Ahbarin müellifi Kerimuddin Mahmut Aksarayi'nin ve daha birçok Allah dostunun kabirleri bulunmaktadır.

Ervah Kabristanı, aynı zamanda eskiden hac ve umreye gidenlerin uğrak yerlerinden biriydi. Konya civarından hacı adayları yolculuğu Mevlâna Türbesi ile baslar. Ervahla devam ederdi. Burada Somuncu Baba ziyaret edilirdi.

Somuncu Baba'nın Eğitim Metodu şu şekildedir;

- 1) Tebliğden ziyade temsil metodu
- 2) Sohbet metodu
- 3) Sevgi Metodu
- 4) Hoşgörü metodu
- 5) Taklit ve tatbik metodu
- 6) Sabır metodu
- 7) Göz teması metodu
- 8) Rol model metodu
- 9) Hicret ve hizmet metodu

(Yard.Doç.Dr. Süleyman Doğan Turan. Sam. cilt 1, sayı 13, 2012)

Şeyh Hamid-i Veli/ Somuncu Baba Hazretlerinin on bir nasihatı şöyledir;

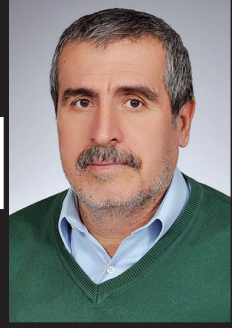

- Gizli ve aşikâr her yerde Allah'tan korksunlar.
- Az yesinler , az konuşsunlar , az uyuşsunlar.
- Avamın arasına az karışsınlar.
- Tüm masiyet ve kötülüklerden uzak dursunlar.
- Daima şehvetlerden kaçsınlar.
- İnsanların elindekilerden ümitlerini kesinsinler.
- Tüm zemmedilmiş sıfatları terk etsinler.
- Övülen sıfatlarla süslensinler.
- Şiir ve şarkı (günaha götürüyorsa) dinlemekten kaçsınlar.
- Ayı bir görüşle , kendini cemaatten ayı bırakmasınlar.
- Aç olarak ölseler bile şüpheli hiçbir lokmayı yemesinler.

KAYNAKÇA

Halil b. İsmâil b. Şeyh Bedreddin, Menâkıbü Şeyh Bedreddîn (nşr. Fr. Babinger), Leipzig 1943, s. 66; Lâmiü, Nefehât Tercümesi, s. 683-684; İsmail E. Erünsal, XV-XVI. Asır Bayramı Melâmiliği'nin Kaynaklarından Abdurrahman el-Askerî'nin Mir'âtü'l-İşk'ı, Ankara 2003, s. 100, 202-204; a.m.f., "Yeni Bir Kaynağın Işığında, Osmanlı Müellifleri, I, 56; Hüseyin Vassâf, Sefine, II, 433-434; Uzunçarşılı, Osmanlı Tarihi, I, 533; M. Ali Cengiz v.dğr., Somuncu Baba: Şeyh Hamid-i Veli, Ankara 1965, s. 7-17, 29-45; Mecdî, Şekik Tercümesi, s. 74-75; Hoca Sâdeddin, Tâcü't-tevârîh, II, 425; Sarı Abdullah Efendi, Semerâtü'l-fuâd, İstanbul 1288, s. 226-232; İsmâil Hakkı Bursevî, Silsile-i Celvetiyye, İstanbul 1291.

VEFATININ 62. YILINDA YAHYA KEMAL BEYATLI

**SADIK
GÖKÇE**

sadikgokce@hotmail.com

O smanlının son dönemi ve Cumhuriyetin ilk dönemi Türk şiirinin en önemli temsilcisi olan Yahya Kemal Beyatlı'yı 1 Kasım 1958 yılında kaybetmiştik.

1884 yılında Yenimahalle Üsküp'te dünyaya gelen Yahya Kemal'in Annesinin ismi Nakiye, babasının ise İbrahim Naci'dir. Asıl adı Ahmed Ağâh'tır. İlköğrenimini özel Mekteb-i Edebi'te tamamladı. 1892'de Üsküp İdadisi'ne girdi. Bir yandan da İshak Bey Camii Medresesi'nde Arapça ve Farsça dersleri aldı. 1897'de ailesi Selanik'e taşındı. Annesinin ölmesi, babasının tekrar evlenmesi yüzünden aile içinde çıkan sorunlar nedeniyle Üsküp'e döndü.

1902'de İstanbul'a geldi. Vefa İdadisi'ne (lise) devam etti. 1903'te Paris'e gitti. Bir yıl kadar Meaux okuluna devam edip Fransızca bilgisini geliştirdi. 1904'te siyasal bilgiler yüksekokuluna girdi. Jön Türkler'le ilişki kurdu. Ahmet Rıza, Abdullah Cevdet, Samipaşazade Sezai, Prens Şahabettin gibi dönemin ünlü kişilerini tanıdı. Şefik Hüsnü ve Abdülhak Şinasi Hisar'la arkadaşlık kurdu. Fransa'da 9 yıl kaldı. Fransız Edebiyatı'nı ve edebiyatçılarını yakından tanıma imkânı buldu. Onlardan etkilendi. Doğu Dilleri Okulu'na devam ederek Arapça ve Farsça'sını geliştirdi. Divan şiiri üzerinde yoğunlaştı.

1913 yılında İstanbul'a döndü. Darülfünun'da tarih ve edebiyat dersleri okuttu. Mütarekeden sonra Âti, İleri, Tevhid-i Efkâr, Hakimiyet-i Milliye dergilerinde yazılar yazdı. Arkadaşlarıyla "Dergâh" dergisini kurdu. Yazılarıyla Milli Mücadele'yi destekledi. 1922'de barış anlaşması için Lozan'a giden kurulda danışman olarak yer aldı. 1923'te Urfa milletvekili oldu. Cumhuriyet'in kurulmasından sonra Varşova ve Madrid'de ortaöğrenci olarak görevlendirildi. Daha sonra sırasıyla Yozgat, Tekirdağ, 1943-1946'da da İstanbul milletvekili oldu.

1949'da Pakistan Büyükelçisi iken emekli oldu. Yaşamının son yıllarını İstanbul'da Park Otel'de geçirdi. Tutulduğu müzmin barsak kanamasının tedavisi için 1957'de Paris'e gitti.

Bir yıl sonra Cerrahpaşa Hastanesi'nde aynı hastalık nedeniyle öldü.

Selanik yıllarında "Esrar" takma adıyla şiir yazmaya başladı. İstanbul'da Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin'in şiirleriyle tanıştı. İrtika ve Mâlumât dergilerinde "Ağâh Kemal" takma adıyla Servet-i Fünun'u destekleyen şiirler yazdı. Paris'te Fransız simgeçilerinin şiirlerine yakınlık duydu. Fransız şiiriyle kurduğu yakınlık, Türk şiirine farklı bir açıyla bakmasını sağladı. Türk şiiri ve Türkçe söz sanatlarını inceledi. "Mısra haysiyetimidir" sözüyle şiirde dizenin bir iç uyumla, musiki cümlesi halinde kusursuzlaştırılması gerektiğini savundu.

Yaşadığı sürede hiç kitap yayınlamadı. Karşıtları tarafından "esersiz şair" olarak adlandırıldı. Hemen her kesimden eleştiriler aldı.

ESERLERİ

- Kendi Gök Kubbeimiz (1961)
- Eski Şiirin Rüzgârıyla (1962)
- Rubailer ve Hayyam'ın Rubailerini
- Türkçe Söyleyiş (1963)
- Edebiyata Dair
- Aziz İstanbul (1964)
- Eğil Dağlar
- Tarih Musahabeleri
- Siyasi Hikâyeler
- Siyasi ve Edebi Portreler
- Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebi Hatıralarım
- Mektuplar-Makaleler
- Bitmemiş Şiirler
- Pek Sevgili Beybabacığım Yahya Kemal'den Babasına Kartpostallar, 1998
- Gemi Elli Yıldır Sessiz: Özel Mektupları ve Yazışmalarıyla Ölümünün 50. Yılında Yahya Kemal
- Eren Köyünde Bahar (Şiir)